

Tisková zpráva

Češi a spoření na důchod – listopad/prosinec 2021

- ⊙ Více než tři pětiny českých občanů (61 %), kteří dosud nejsou důchodci, v současnosti spoří či investují, aby se zajistili na stáří.
- ⊙ Lidé se špatnou životní úrovní spoří na stáří výrazně méně než lidé s dobrou životní úrovní.
- ⊙ Jen necelá třetina (32 %) obyvatel České republiky, kteří dosud nejsou důchodci, se neobává nedostatečného finančního zajištění v důchodu. Téměř tři pětiny (57 %) deklarují, že strach mají.
- ⊙ I nadále pouze asi desetina (12 %) občanů věří, že je stát v penzi dostatečně zaopatřit.

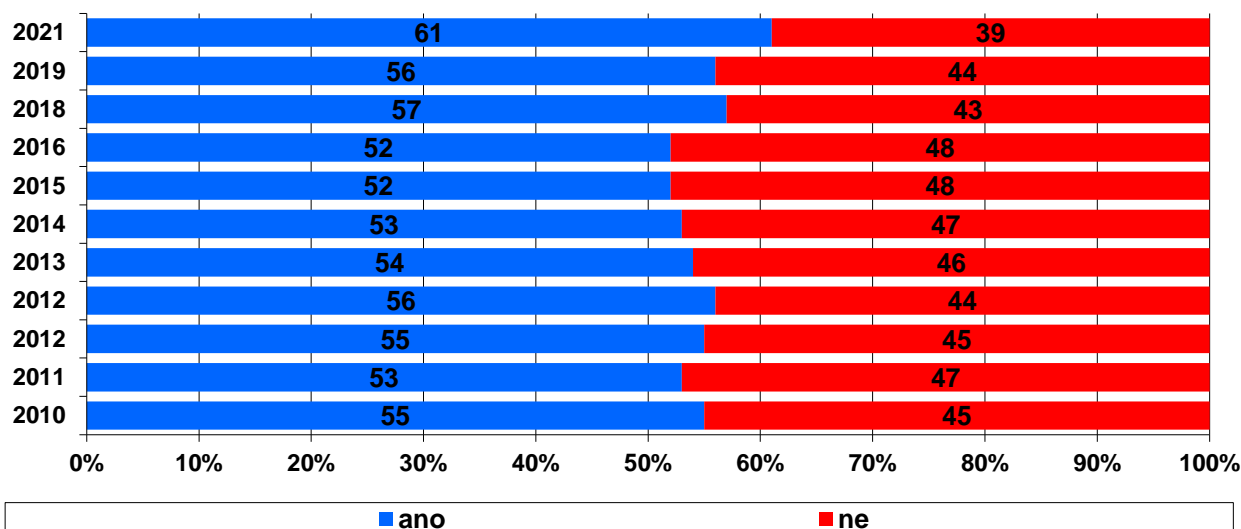
Zpracovala:
Naděžda Čadová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Tel.: 210 310 588; e-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

V rámci svého pravidelného výzkumu realizovaného na přelomu listopadu a prosince 2021 CVVM SOÚ AV ČR dotazovalo občany¹ České republiky na téma finančního zajištění ve stáří. Otázky byly zaměřeny nejen na subjektivní obavu z budoucího nedostatku ekonomických zdrojů či důvěru v zaopatření státem, ale také na faktickou přípravu v podobě investic a úspor.

Více než tři pětiny respondentů (61 %), kteří zatím nejsou důchodci, spoří nebo investují, aby se zajistili na důchod². Zbytek (39 %) se na stáří ekonomicky nepřipravuje. V porovnání s výzkumem realizovaným v listopadu 2019 podíl občanů, kteří si spoří či investují, aby se zajistili na stáří, mírně vzrostl (o 5 procentních bodů). Graf 1 dokládá, že podíl lidí spořících si na stáří byl dlouhodobě poměrně stabilní a mezi roky 2010 až 2019 se vždy pohyboval v rozmezí 52 až 57 % a aktuálně je tak nejvyšší za celé sledované období.

Graf 1: Podíl obyvatel České republiky spořících na stáří (v %)

Pozn.: Odpovědi obyvatel ČR starších 15 let bez důchodců (n = 637).

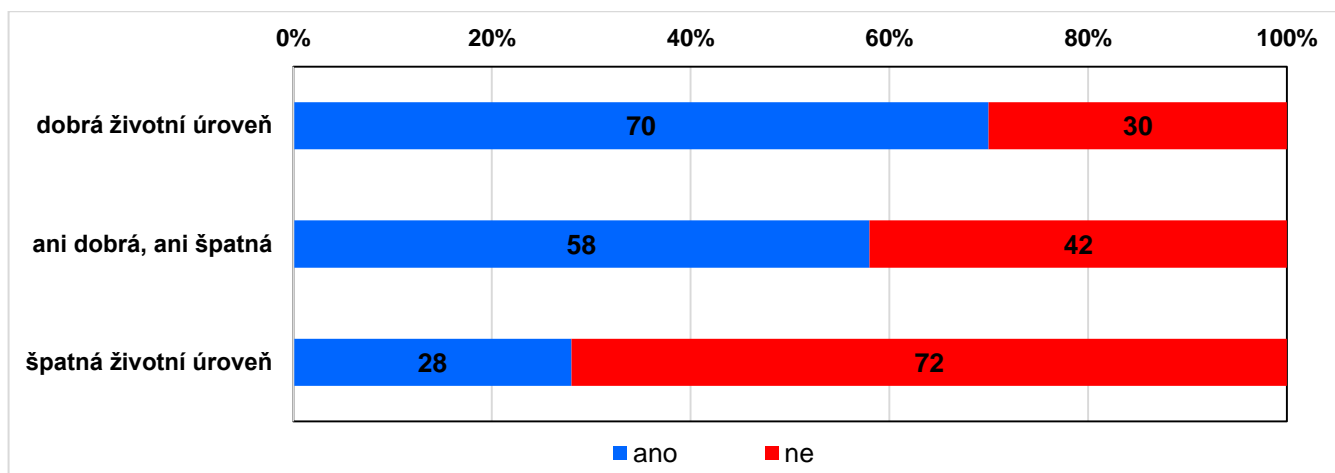
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

¹ Na otázky odpovídali všichni respondenti kromě důchodců.

² Znění otázky: „Spoříte si nebo investujete v současné době, abyste se zajistil na důchod? Ano, ne.“

Podstatně častěji šetří či investují dotázaní s dobrou životní úrovní domácnosti (viz graf 2), kterých se na důchod připravuje sedm desetin (70 %). Mezi dotázanými, kteří životní úroveň vlastní domácnosti označili za „ani dobrou, ani špatnou“, se na důchod připravují téměř tři pětiny (58 %) a lidí se špatnou životní úrovní spoří či investuje na důchod pouze o málo více než čtvrtina (28 %) a téměř tři čtvrtiny (72 %) se na něj nepřipravují.

Graf 2: Podíl obyvatel České republiky spořících si na stáří podle životní úrovně (řádková %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 13. 11. – 27. 12. 2021, 637 respondentů starších 15 let, kteří nejsou důchodci, osobní rozhovor.

Podíl lidí, kteří se finančně připravují na důchod, také roste s věkem, když ve věkové kategorii do 30 let tvoří pouze o málo více než čtvrtinu (26 %), ve věku 30 až 44 let jsou to více než dvě třetiny (67 %), ve věku 45 až 59 let jsou to více než tři čtvrtiny (78 %) a u lidí nad 60 let necelé tři čtvrtiny (73 %). Rozdíly jsou také mezi respondenty s různým stupněm dosaženého vzdělání. Nejméně si spoří či investují na důchod lidé se základním vzděláním (27 %), u lidí vyučených nebo se středním vzděláním bez maturity je to již více než polovina (55 %), respondentů se středním vzděláním s maturitou si spoří na důchod téměř dvě třetiny (64 %) a nejčastěji si na stáří střádají vysokoškolsky vzdělání (80 %).

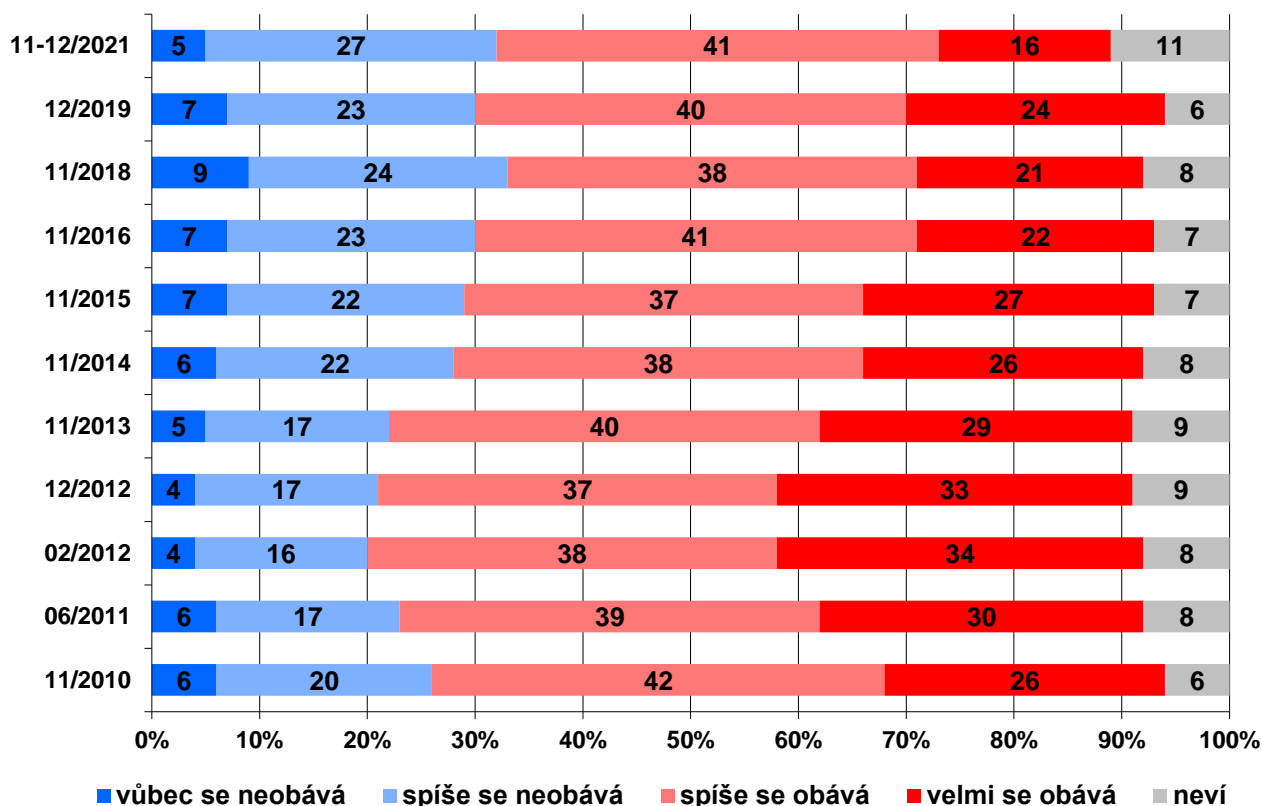
Všech respondentů, kteří zatím nejsou v důchodu, jsme se dále zeptali, zda a případně do jaké míry se obávají, že nebudou v důchodu dostatečně finančně zajištěni (viz graf 3). Téměř třetina obyvatel České republiky (32 %) ³, kteří dosud nejsou důchodci, se neobávají nedostatečného finančního zajištění v důchodu, přičemž 5 % se „vůbec neobává“ a 27 % se „spíše neobává“. Téměř tři pětiny respondentů (57 %) deklarují, že strach mají, když 41 % odpovídajících strach spíše má a 16 % rozhodně má. Zbytek lidí (11 %) zvolil variantu „nevím“.

Od měření z února 2012, kdy se nedostatečného zajištění ve stáří ze strany státu obávala dosud největší část respondentů (20 % se neobávalo, 72 % se obávalo) se situace až do roku 2018 velmi pozvolna zlepšovala (nárůst podílu těch, kteří se neobávají o 13 procentních bodů na 33 %). V roce 2019 byl podíl občanů, kteří se obávají, o něco nižší (30 %), rozdíl byl ovšem na hranici statistické významnosti. V aktuálním výzkumu je pak podíl těch, kteří se neobávají, srovnatelný s oběma předchozími výzkumy, mírně ale poklesl (o 7 procentních bodů) podíl těch, kteří se neobávají, a naopak vzrostl podíl dotázaných, kteří nedokázali své obavy posoudit a zvolili možnost „nevím“ (o 5 procentních bodů). Celkově je aktuální rozložení názorů veřejnosti srovnatelné s výsledky z let 2015 až 2018.

Obavy z nedostatečného zajištění ve stáří rostou s poklesem dosaženého vzdělání a s klesající životní úrovní domácnosti respondenta, naopak muži a ženy a jednotlivé věkové skupiny se v této otázce výrazně neliší. Lidé, kteří se více obávají, že nebudou ve stáří dostatečně finančně zajištěni, rovněž častěji uváděli, že si v současnosti spoří nebo investují, aby se na stáří zajistili.

³ Znění otázky: „Jak moc, pokud vůbec, se obáváte toho, zda budete v důchodu dostatečně finančně zajištěni? Vůbec se neobáváte, spíše se neobáváte, spíše se obáváte, velmi se obáváte.“

Graf 3: Obava o dostatečné finanční zajištění v důchodu (v %)

Pozn.: Odpovědi obyvatel ČR starších 15 let bez důchodců (n = 637).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

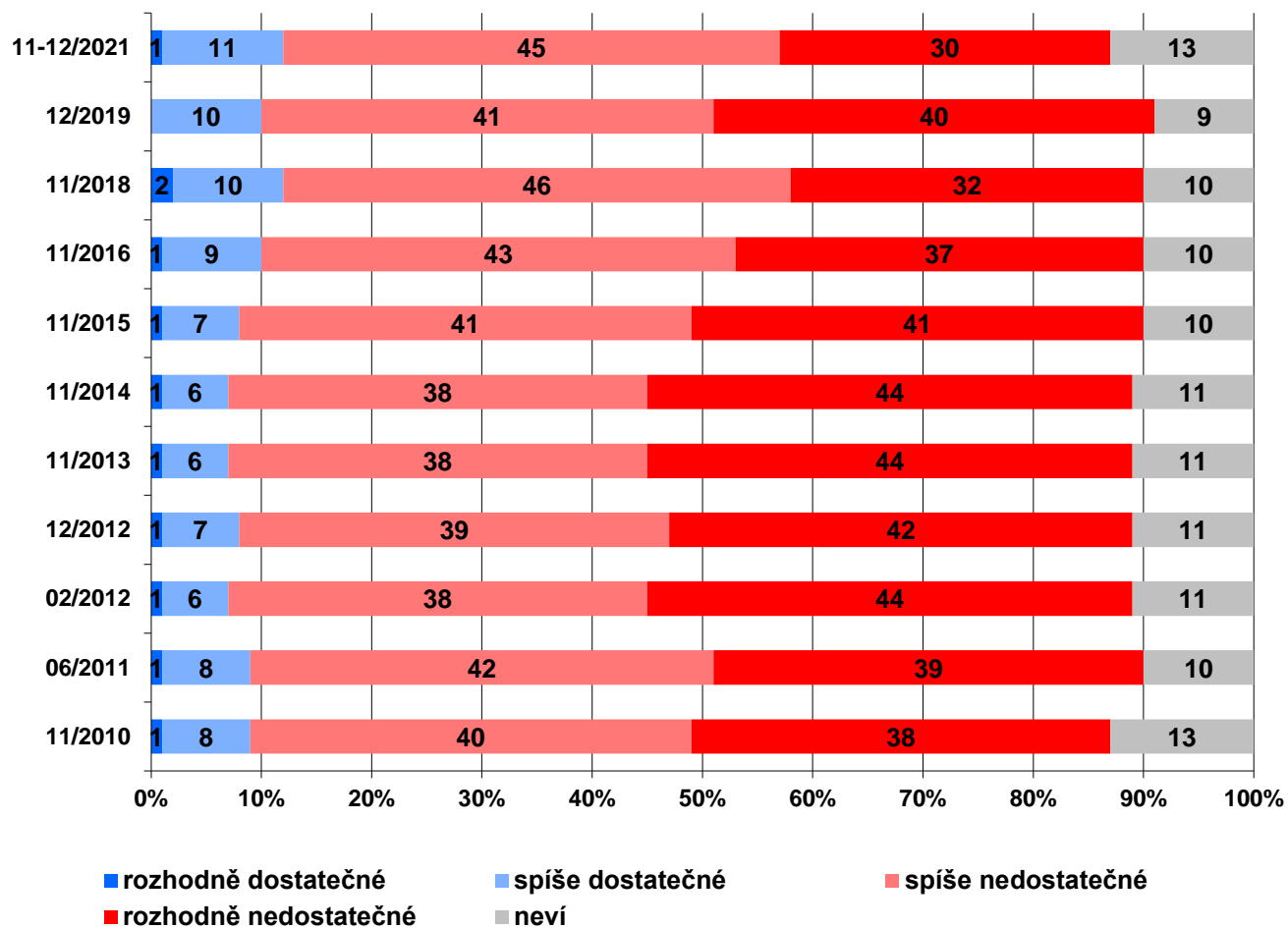
Ve výzkumu nás dále zajímalo, zde čeští občané věří, že důchod vyplácený státem pro ně bude dostatečným nebo nedostatečným finančním zajištěním ve stáří.⁴ Pouze o málo více než desetina (12 %) českých občanů si myslí, že důchod vyplácený státem pro ně bude dostatečným zajištěním ve stáří. Většina odpovídajících (75 %) byla spíše negativní, když necelá polovina (45 %) oslovených uvedla, že podle nich bude „spíše nedostatečný“, a další tři desetiny (30 %) se obávají, že bude „rozhodně nedostatečný“. Možnost „nevím“ zvolilo 13 % populace.

Z časového srovnání vyplývá, že podíl lidí přesvědčených o tom, že je stát dostatečně zajistí v době jejich stáří, je dlouhodobě velmi nízký a po celé období se pohybuje kolem úrovně 10 %. Současný výzkum je v tomto ohledu s těmi předešlými statisticky srovnatelný. V porovnání s předchozím výzkumem z listopadu 2019 jsme však zaznamenali poměrně výrazný pokles v případě občanů, kteří si myslí, že jejich důchodové zajištění ze strany státu bude „rozhodně nedostatečné“ (pokles o 10 procentních bodů), který znamená návrat na úroveň roku 2018.

Optimistická očekávání ve směru dostatečného zajištění ve stáří ze strany státu mírně rostou s rostoucím stupněm dosaženého vzdělání. Mladí lidé ve věku do 30 let pak častěji neuměli svá očekávání posoudit a volili možnost „nevím“. Lidé, kteří se domnívají, finanční zajištění ve stáří ze strany státu nebude dostatečné, si rovněž častěji na důchod spoří nebo investují a častěji rovněž pocítují obavy, že nebudou v důchodu dostatečně finančně zajištěni.

⁴ Znění otázky: „Myslíte si, že důchod vyplácený státem bude pro Vás znamenat dostatečné, nebo nedostatečné finanční zajištění ve stáří? Rozhodně dostatečné, spíše dostatečné, spíše nedostatečné, rozhodně nedostatečné.“

Graf 4: Důvěra v dostatečné zajištění důchodu státem (v %)

Pozn.: Odpovědi obyvatel ČR starších 15 let bez důchodců (n = 637).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v21-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>13. 11. - 27. 12. 2021</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj a velikost místa bydliště x kraj</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>874</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>105</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>ES.25, ES.26, ES.27</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>es220225</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. února 2022</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Naděžda Čadová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |
